

до края на 2-та пуническа война. Но послѣ той билъ малко измѣненъ съ това, че въ 1-та линия пакъ взели да турватъ, както по напрѣдъ, принципитѣ, въ 2-та — хастатитѣ, задъ 2-та — велититѣ, ако тѣ не били употребявани прѣдъ 1-та, — а 3-та линия на триариитѣ била отгелена по назадъ. Това измѣнение било основано на опита, придобитъ въ 2-та пуническа война, а именно — че сждбата на боя зависи не само отъ буйността и стрѣмителността на натиска и удара отъ 1-та линия, но и отъ нейната издржливість, устойчивость и твърдость.

Логистиката (искуството да се извършватъ въ извѣстенъ рѣдъ походнитѣ движения на армиитѣ) у римлянитѣ била, до самото сражение при Канна, въ доста неудовлетворително състояние. Армиитѣ имъ прѣминували отъ единъ лагеръ въ другъ безъ особенъ рѣдъ и надлѣжащи прѣдпазливости, за което често попадали въ засади или другъ родъ трудни и опасни положения, излагали се на ненадѣйни нападения и търпяли несполуки и даже поражения, както напримѣръ въ каудийскитѣ фуркули или планински тѣсини, при Тразименското езеро и проч. Но за туй, научени отъ опита, римлянитѣ скоро и значително усъвършенствували тѣзи частъ отъ тактиката си и това тѣ най напрѣдъ и особеннопдлѣжали на знаменития диктаторъ Фабий Кунктаторъ или медлитель, слѣдъ сражението при Канна. Отъ това време римскитѣ армии извършвали походнитѣ движения, спорѣдъ обстоятелствата, въ една или нѣколко колони, въ рѣдове, отдѣления, по кохорти, или въ линии въ боенъ рѣдъ. Отпрѣдъ, въ видъ на прѣдняя стража (авангардъ) обикновено вървяли екстраординарнитѣ войски и частъ отъ велититѣ, а задъ тѣхъ, когато армията се движала

съ дѣсния флангъ — 1-ия легионъ на съюзницитѣ, съ тяжеститѣ си и тѣзи на прѣдняя стража отзадъ, — послѣ 1-ия и 2-ия римски легиони, сждщо съ тяжеститѣ си отзадъ, — слѣдъ това тяжеститѣ на 2-ия легионъ на съюзницитѣ и задъ тѣхъ самия този легионъ съ тяжеститѣ на заднята стража (арриергарда), която вървяла въ опашката на цѣлата армия и се състояла отъ аблектитѣ и останалата частъ велити. Въ походнитѣ движения на армиитѣ съ лѣвия флангъ рѣда билъ сждция, но обратенъ. Конницата вървяла обикновено при тяжеститѣ и наблюдавала за рѣда въ тѣхъ. Въ похода, напрѣдъ и въ страни се испращали легки войски и много съглѣдатели (*speculatores*), за да разузнаватъ за неприятеля. А при отстѣпление, екстраординарнитѣ войски, съ находившитѣ се при тѣхъ велити, съставлявали заднята стража (арриергарда).

Тѣй прѣминували римскитѣ армии отъ единъ нощенъ лагеръ въ другъ. Устрояването на лагеритѣ, расплаганието на войскитѣ въ тѣхъ и изпълнението въ тѣхъ лагерната служба — сж изложени по долу (§ 8). А тукъ по рѣда си трѣбва да се изложи начина на дѣйствиата на римскитѣ армии въ боя.

Прѣди всичко трѣбва да кажемъ, че римлянитѣ, справедливо убѣдени въ несъмнѣното и важно прѣимущество, въ физическо и особенно въ нравственено отношение, на инициативата и настѣпателния начинъ на дѣйствиата въ боя прѣдъ очакванието и отбраната, винаги имали за правило и обичай — да нападатъ първи. Приготовленията за боя се заключавали въ слѣдующето: полководеца извѣстявалъ на армията за намѣрението си да нападне неприятеля и да влѣзе съ него въ бой, чрѣзъ окачване пурпуровата си мантия прѣдъ шатрата си (гл. по долу